

Tájéfutó térképek készítésének és felhasználásának szerzői jogi tudnivalói

Összeállította: Török Imre, 2014.
Verzió: 0.3 (negyedik munkaváltozat)

Tartalom

1	Bevezető.....	2
2	Szerzői jogi alapismeretek	2
3	A térképészeti tevékenységre vonatkozó speciális jogszabályok.....	6
4	Egyes térképészeti alapanyagok felhasználásának szabályai.....	10
4.1	Szintvonalak	10
4.1.1	Állami alaptérkép vagy ortofotó szintvonalai	10
4.1.2	Lézerszkennelt szintvonalak.....	10
4.1.3	SRTM szintvonalak.....	10
4.2	Alaptérképek	11
4.2.1	Állami alaptérképek (Földmérési [kataszteri] alaptérkép, Topográfiai térkép)	11
4.2.2	Egyéb (pl. önkormányzati vagy közmű) térképek és térinformatikai adatbázisok..	11
4.2.3	Open Street Map (OSM).....	11
4.2.4	TUHU (Turistautak.hu).....	11
4.2.5	Google map, Bing map.....	11
4.3	Korábbi tájfutó térképek felhasználása.....	12
4.4	Légifotók.....	13
5	Szerző teendői és lehetőségei jogsértés észlelésekor.....	13
6	Szabad felhasználás esetei tájfutó térképek esetén	14
7	Ajánlások tájfutó térképek készítői és kiadói számára	15

1 BEVEZETŐ

A dokumentum a tájfutó térképek készítői és felhasználói számára fontos szerzői jogi tudnivalókat foglalja össze tömör és gyakorlatias formában, a teljesség igénye nélkül. Az apró betűs jogszabályidézetek elolvasása nem szükséges a főbb szabályok megértéséhez, azok azért kerültek beillesztésre, hogy a részletek iránt érdeklődőknek ne kelljen külön keresgélni a jogszabályokban az ide vonatkozó részeket. Köszönet Dr. Cenner Tibor, Kelemen János, Fehér Ferenc és Kovács Péter részére, akik hasznos tanácsokkal és észrevételekkel segítettek az anyag összeállítását.

2 SZERZŐI JOGI ALAPISMERETEK

A térképészeti tevékenység a szerzői jogi törvény hatálya alá tartozik.

Egyesek vitatják, hogy a tájfutó térképek szerzői jogi védelmet élveznek. Arra hivatkoznak, hogy a részletesen definiált ISOM és ISSOM szabványok miatt az elkészült térképek egyedisége megkérdőjelezhető. Ez az álláspont azonban alapvetően téves, ugyanis a részletesen definiált szabványok ellenére számos szubjektív döntést hoznak a térkép készítői a terep ábrázolásakor, és így minden elkészített tájfutó térkép egyedi és megkülönböztethető. Gondoljunk arra, hogy a komolyzenei hangfelvételek előállítói is szerzői jogi védelemben részesülnek, pedig a zenekarok ugyanazt a kottát játsszák. A zenemű egyes előadásai azonban sosem teljesen egyformák, így egyedinek számítanak, pedig még kevésbé különböznek egymástól, mint az azonos terepről készült két tájfutó térkép.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

j) a térképmű és más térképészeti alkotás,

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

A szerzői jog a mű megalkotóját illeti.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

(2) Szerzői jogi védelem alatt áll - az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül - más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

A szerzői jog minden esetben létrejön (akkor is, ha a szerző ismeretlen, vagy álnéven publikál). A szerzői jog akkor is fennáll, ha a művön nincs feltüntetve szerzői jogi (Copyright) információ. Ennek ellenére mindenképp ajánlott ennek feltüntetése, mert megkönnyíti a jogok érvényesítését, illetve a jóhiszemű felhasználó számára egyértelművé teszi, hogy kitől kell engedélyt kérnie.

Több szerző közös műve esetén annak felhasználásához valamennyi szerzőtárs hozzájárulása szükséges. Ez később vitákhoz vezethet, illetve jelentősen megnehezítheti a mű későbbi felhasználásának engedélyezését.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

5. § (1) Több szerző közös művére, ha annak részei nem használhatók fel önállóan, a szerzői jog együttesen és - kétség esetén - egyenlő arányban illeti meg a szerzőtársakat; a szerzői jog megsértése ellen azonban bármelyik szerzőtárs önállóan is felléphet.

(2) Ha a közös mű részei önállóan is felhasználhatók (összekapcsolt művek), a saját rész tekintetében a szerzői jogok önállóan gyakorolhatók. Az összekapcsolt művekből álló, együtt alkotott közös mű valamely részének más művel való összekapcsolásához az eredeti közös mű valamennyi szerzőjének hozzájárulása szükséges.

Ha a mű egyes szerzői munkaviszony (megbízási vagy vállalkozási szerződés nem elegendő) keretében készítik el a művet, akkor a szerzői jogokat a munkáltató szerzi meg. Az ilyen szerződéseket minden esetben írásba kell foglalni.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

30. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

(6) A szerző munkaviszonyból folyó kötelessége teljesítéseként megalkotott művel kapcsolatos jognyilatkozatokat írásba kell foglalni.

A munkaviszony keretében létrehozott mű esetét leszámítva a szerzői jog átruházása csak nagyon korlátozott esetekben lehetséges.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

9. § (1) A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok - a személyhez fűződő és a vagyoni jogok - összessége.

(2) A szerző személyhez fűződő jogait nem ruházhatja át, azok másként sem szállhatnak át és a szerző nem mondhat le róluk.

(3) A vagyoni jogok - a (4)-(6) bekezdésekben foglaltak kivételével - nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át és azokról lemondani sem lehet.

(4) A vagyoni jogok örökölhetők, róluk halál esetére rendelkezni lehet.

(5) A vagyoni jogokat öröklés útján megszerző személyek azokról egymás javára rendelkezhetnek.

(6) A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző - a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában - a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.

A szerző kizárólagos joga a mű többszörözésének és terjesztésének engedélyezése

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

18. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon.

Többszörözés:

a) a mű anyagi hordozón való - közvetlen vagy közvetett - rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint

b) egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.

(2) A mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítása, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása. Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.

23. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét terjessze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Terjesztésnek minősül a mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással.³⁹

(2)⁴⁰ A terjesztés magában foglalja különösen a műpéldány tulajdonjogának átruházását és a műpéldány bérbeadását, valamint a műpéldálynak az országba forgalomba hozatali céllal történő behozatalát. A terjesztés jogának megsértését jelenti a mű jogsértéssel előállított példányának kereskedelmi céllal történő birtoklása is, ha a birtokos tudja vagy neki az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a példány jogsértéssel állt elő.

A szerző kizárólagos joga a mű átdolgozásának engedélyezése

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon.

Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

Ha a mű jogtulajdonosa és kiadója nem ugyanaz a személy, akkor ún. kiadói szerződés szükséges. A kiadói jogok nem keverendők össze a szerzői jogokkal.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

56. § (1) Kiadói szerződés alapján a szerző köteles a művet a kiadó rendelkezésére bocsátani, a kiadó pedig jogosult azt kiadni, valamint forgalomba hozni és köteles a szerzőnek díjat fizetni.

(2) A kiadás joga - kétség esetén - a mű magyar nyelvű kiadására vonatkozik. A szerződés alapján gyakorolható kiadási jog - a gyűjtemények, valamint a napilapok és folyóiratok számára készült művek kivételével - kizárólagos.

Amennyiben a kiadó a többszörözés és forgalmazás joga mellett további jogokat, például a mű későbbi átdolgozásának (pl. újrarahelyesbítettés mások által az adott térképből kiindulva) jogát is meg akarja szerezni, akkor a kiadói szerződés helyett bővebb, ún. **felhasználási szerződést** kell kötni. A mű átdolgozása csak akkor megengedett, ha a felhasználói szerződés erre külön kikötést tartalmaz.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

42. § (1) Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.

(2) A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja.

(3) Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

46. § (1) A felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.

(2) A felhasználási engedély a felhasználó gazdálkodó szervezet megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a szerző beleegyezése nélkül átszáll a jogutódra.

(3) Ha a felhasználó a szerző beleegyezése nélkül ruházza át a jogait, illetve ad további felhasználási engedélyt, vagy ha a felhasználási engedély a szerző beleegyezése nélkül száll át, a felhasználó és a jogszerző egyetemlegesen felelnek a felhasználási szerződés teljesítéséért.

47. § (1) A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.

51. § (1) A szerző felmondhatja a kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződést, ha

a) a felhasználó nem kezdi meg a mű felhasználását a szerződésben meghatározott vagy - ennek hiányában - az adott helyzetben általában elvárható időn belül; vagy

b) a felhasználó a szerződéssel megszerzett jogait nyilvánvalóan a szerződés céljának megvalósítására alkalmatlan módon vagy nem rendeltetésszerűen gyakorolja.

(2) Ha a felhasználási szerződést határozatlan vagy öt évnél hosszabb időtartamra kötötték, a szerző az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogát csak a szerződés megkötésétől számított két év eltelte után gyakorolhatja.

(3) A felmondás jogát a szerző csak azt követően gyakorolhatja, hogy a teljesítésre a felhasználónak megfelelő határidőt szabott és az eredménytelenül telt el.

(4) Az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogáról a szerző előzetesen nem mondhat le; gyakorlását szerződéssel csak a szerződéskötést vagy - ha ez a későbbi - a mű átadását követő legfeljebb ötéves időtartamra lehet kizárni.

(5) Felmondás helyett a szerző - a felhasználásért fizetendő díj arányos csökkentése mellett - megszüntetheti az engedély kizárólagosságát.

52. § (1) Ha a felhasználási szerződést jövőben megalkotandó művekre úgy kötik meg, hogy a jövőbeli műveket csak fajtájuk vagy jellegük szerint jelölik meg, a szerződés megkötésétől számított öt év elteltével és azt követően újabb öt-öt év elteltével bármelyik fél hat hónapra felmondhatja a szerződést.

(2) A szerző az (1) bekezdésben szabályozott felmondási jogról előzetesen nem mondhat le.

53. § (1) Ha a szerző alapos okból visszavonja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét vagy a már nyilvánosságra hozott művének további felhasználását ilyen okból megtiltja, a felhasználási szerződést felmondhatja.

(2) A felmondási jog gyakorlásának feltétele, hogy a szerző adjon biztosítékot a nyilatkozat időpontjáig felmerült kár megtérítésére.

(3) Ha a felhasználási szerződésnek az (1) bekezdésben szabályozott okból történő felmondását követően a szerző ismét hozzá kíván járulni a mű nyilvánosságra hozatalához vagy további felhasználásához, a korábbi felhasználót előfelhasználói jog illeti meg. (4) Az előfelhasználási jogra az elővásárlási jogra irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

54. § A felhasználási szerződés a jövőre nézve megszűnik a szerződésben megállapított idő elteltével vagy a szerződésben meghatározott körülmények bekövetkeztével, valamint akkor is, ha a védelmi idő eltelt.

Szabad (szerző engedélye nélküli) felhasználás tekintetében az általános szabály az, hogy a szerző engedélye nélküli felhasználás csak akkor megengedett, ha a felhasználónak ebből közvetett módon sem származik jövedelme, illetve nem sérti a szerző jogos érdekeit. A mű részleteinek indokolt terjedelemben történő idézése a forrás, illetve a szerző megnevezésével megengedett. Természetes személy a műről saját célra másolatot készíthet.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

33. § (1) A szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges. Csak a nyilvánosságra hozott művek használhatók fel szabadon e törvény rendelkezéseinek megfelelően.

(2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

(3) A szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezéseket nem lehet kiterjesztően értelmezni.

(4) E fejezet rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából az iskolai oktatás célját szolgálja a felhasználás, ha az az óvodai nevelésben, az általános iskolai, középiskolai, szakmunkásképző iskolai, szakiskolai oktatásban, az alapfokú művészetoktatásban vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőfokú oktatásban a tantervnek, illetve a képzési követelményeknek megfelelően valósul meg.

34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

35. § (1)85 Természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik az építészeti műre, a műszaki létesítményre, a szoftverre és a számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázisra, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítésére. Kotta reprográfiával [21. § (1) bek.] magáncélra és a (4) bekezdés b)-d) pontjában szabályozott esetekben sem többszörözhető.

A szerzői jogok alapértelmezésben a szerző halálától számított 70 év után évülnek el.

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

31. § (1) A szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben.

(2)80 A hetvenéves védelmi időt a szerző halálát követő év első napjától, közös művek esetében az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától kell számítani.

(5) Az együttesen létrehozott mű védelmi ideje a mű első nyilvánosságra hozatalát követő év első napjától számított hetven év.

Közös jogkezelő szervezetek

A művek magáncélú felhasználásra történő másolásra alkalmas eszközök és adathordozók után a közös jogkezelő szervezetek szednek be szerzői jogdíj átalányt, amit meghatározott szabályok szerint osztanak fel a szerzők között. A fénymásolóval sokszorosítható művek esetén a **Magyar Reprográfiai Szövetség** látja el a közös jogkezelői feladatokat. A tájfutó térképek jelenlegi kiadási gyakorlata mellett kérdéses, hogy lehetséges-e, illetve érdemes-e közös jogkezelő szervezethez csatlakozni.

3 A TÉRKÉPÉSZETI TEVÉKENYSÉGRE VONATKOZÓ SPECIÁLIS JOGSZABÁLYOK

A térképészeti tevékenységet a **2012. évi XLVI. törvény a földmérési és térképészeti tevékenységről** szabályozza. Ez nagyon kevés olyan előírást tartalmaz, ami közvetlen hatással van a tájutó térképek kezelésére.

Mivel a hazai tájfutó térképek döntő többsége az állami alaptérképet, illetve ezek szintvonalait használja, így a legfontosabb figyelembe veendő jogszabály a **63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról**. Ez szabályozza ugyanis az állami alaptérképek felhasználásának szabályait.

63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról

2. § (1) A rendelet a következő állami alapadatokra és tevékenységekre terjed ki:

a) az alapponthálózatok pontjainak adataira;

b) az állami földmérési alaptérképekre és azok átnézeti térképeire;

c) az ingatlan-nyilvántartási térképekre;

d) az állami topográfiai térképekre;

e) az államhatár pontjaira és azok földmérési munkarészeire;

f) az állami alapadatok előállításakor készült mérési és számítási adatokra, vázlatokra és egyéb munkarészekre;

g) a forgalomból kivont állami alapadatokra;

h) az ország teljes területére kiterjedően az állami átvételt követően a sajátos célú földmérési és térképészeti tevékenység végzése során előállított adatokra és munkarészekre.

Az alaptérképek kezelését a FÖMI végzi, felhasználásukhoz a FÖMI-vel kötött szerződés szükséges. Az alaptérképet az erre rendszeresített nyomtatványon kell igényelni.

63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról

4. §2 (1) Az ország teljes területére kiterjedően a polgári földmérési és térképészeti tevékenység végzése során előállított állami alapadatok kezelését és szolgáltatását - kivéve a Nemzeti Kataszteri Program keretében készült adatállományokat - a Földmérési és Távérzékelési Intézet (a továbbiakban: FÖMI) látja el.

5. § (1) Állami alapadatot hitelesített vagy hitelesítés nélküli formában lehet szolgáltatni.

(2)4 Az adatszolgáltatás iránti kérelmet az igényelt állami alapadat azonosítására alkalmas módon, a 3. számú melléklet szerinti igénylési lapon kell benyújtani.

(3)5 A díjat készpénzben, vagy az adatszolgáltató szervezetnek a 4. számú mellékletben megjelölt számlájára készpénz-átutalási megbízással, vagy banki átutalással legkésőbb a szolgáltatás teljesítésekor kell megfizetni, illetve az átutalást igazolni. Ha a kérelmező fizetési kötelezettségét az erre vonatkozó felhívástól számított nyolc napon túl teljesíti, az adatszolgáltató a befizetéstől számított harminc napon belül tesz eleget a kérelemnek.

3. sz. Melléklet

Földmérési és térképészeti adatok igénylése

...../..... iktatószám

.....
az adatszolgáltató szervezet megnevezése

Alulírott kérem, hogy a(z) település hrsz.-ú földrészeletről a következő földmérési adatokat, hitelesítve vagy hitelesítés nélkül* kiszolgáltatni szíveskedjenek.

Az adatok igénylése*:

- hatósági célra,

- földmérési célra:

= változási vázrajz készítéséhez

= kitűzéshez

= digitalizáláshoz

= egyéb földmérési célra, éspedig

- egyéb célra, éspedig célra

történik.

A megbízó neve és címe:

Az igényelt adatok:

Kelt:, év hó nap

.....
igénylő

Lakcíme/székhelye:

Jogosultságra vonatkozó megjegyzés:

A fent felsorolt földmérési adatokat átvettem:

Kelt:, év hó nap

.....
átvevő

* A megfelelő rész aláhúzendó vagy kitöltendő!

Az alaptérkép használata akkor jogszerű, ha az adatfelhasználási díj megfizetésre került, az elkészült térkép egy példánya leadásra került az engedélyezőnél, és a térképen az alábbi információk feltüntetésre kerülnek:

- adatfelhasználási engedély száma,
- adatfelhasználást engedélyező neve,
- térkép kiadásának sorszáma (hányadik kiadás változatlan utánnymás esetén),
- „Készült az állami alapadatok felhasználásával” felirat.

Az más kérdés, hogy a jelenlegi térképkiadási gyakorlat mellett miként értelmezhető a kiadás sorszáma és példányszáma. Esetleg a digitális formátumban való forgalmazás lehet a megoldás. Ez esetben az adatfelhasználási díj 50%-al magasabb, viszont talán jobban megfelel a tájfutó térképek kiadási gyakorlatának (A kiadó a versenyek rendezői számára forgalmazza a térképet digitális formátumban, a papír alapú forgalmazás helyett.)

63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról

15. § (3) Az adatfelhasználás engedélyezését az engedélyezésre jogosult megtagadhatja, ha a felhasználó a kérelmet megelőző két év során jogosulatlanul használt fel állami alapadatot, és a jogosulatlan felhasználást jogerős államigazgatási határozat vagy jogerős bírói ítélet megállapította.

(4) Minden olyan térképművön - megjelenési formájától függetlenül -, amely az adatszolgáltató szervek által rendelkezésre bocsátott adatok felhasználásával készült, fel kell tüntetni az adatfelhasználási engedély számát, az adatfelhasználást engedélyező nevét, a kiadás sorszámát, valamint a következő szöveget: „Készült az állami alapadatok felhasználásával”. A térképmű egy példányát változatlan utánnymás esetén is annak elkészülte után 15 napon belül az engedélyező részére le kell adni.

A legfontosabb adatfelhasználási díjakat a rendelet 1. sz. melléklet 10. táblázata tartalmazza. A feltüntetett díjak kiadásonként értendők (a rendelet szövege nem egyértelmű, de a FÖMI illetékese így tájékoztatót). A tájfutó térképeknél 1:10 000 és 1:15 000 méretarány esetén az adatfelhasználási díj természetbeni négyzetkilométerenként 350 Ft + 20% szintvonal felár (digitális formátumban történő forgalmazás esetén ezen felül még 50% felár). Ez az összeg nem olyan magas, hogy megérje kockáztatni jó hírnevünket jogtalan alaptérkép felhasználással. Bizonyos esetekben lehetőség van az alaptérkép díjmentes használatára, de a Tájfutó tevékenység nem tartozik ezek közé.

63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról, 1. sz. Melléklet

10. Adatfelhasználási díjak sokszorosított térképek kiadásához

Az állami alapadatok felhasználásával készített térképek kiadásához az adatfelhasználás engedélyezéséhez az alábbi díjakat kell megfizetni:

Tétel- szám	Az állami alapadatokból készült kiadvány méretaránya, a méretaránynak megfelelő tartalmi sűrűséggel	Területi egység	Adat- felhasználási díj (Ft)
10-1.	1:9000-nél nagyobb	Természetbeni 1 km ²	3000
10-2.	1:9000-1:15 999	Természetbeni 1 km ²	350
10-3.	1:16 000-1:24 999	Természetbeni 1 km ²	165
...			

Megjegyzések:

a) A másolatok sokszorosítását az 1:10 000 méretarányú állami topográfiai térképszelvény felhasználása esetén az FVM engedélyezi. Az adatfelhasználás módjáról és feltételeiről a FÖMI-vel szerződést kell kötni.

b)²⁷ Az 1:25 000 és kisebb méretarányú állami topográfiai térképszelvény felhasználását a honvédelmi miniszter képviseletében az MH GEOSZ vezetője engedélyezi. Az adatfelhasználás módjáról és feltételeiről a HM Zrínyi Nonprofit Kft.-vel kell szerződést kötni.

c) A térképek kiadásához az adatfelhasználás engedélyeztetésénél e rendelet 15. § (3) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni.

d) A térképmű ismételt, változatlan alapadat tartalmú kiadása esetében a változatlan utánnymás tényét a térképen fel kell tüntetni.

e) Megváltoztatott tartalmú térképek kiadása új eljárásnak minősül.

f) Domborzatrajzot tartalmazó kiadvány esetén a vonatkozó díjtételt 20%-kal növelni kell.

g) Digitális formában történő forgalmazásért a vonatkozó díjtételt 50%-kal növelni kell.

63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet

14. § (1) Az adatszolgáltató díjmentesen szolgáltatja:

a) az állami statisztikai beszámolási rendszer keretében meghatározott adatokat;

b) az Fttv. 4. § (3) bekezdésében meghatározott állami alapmunkák végzéséhez szükséges adatokat.

(2)¹⁹ Szakirányú iskolarendszerű oktatási és tudományos kutatási célra a vidékfejlesztési miniszter, illetve a honvédelmi miniszter a hatáskörébe tartozó földmérési és térképészeti adatok vonatkozásában díjmentes adatszolgáltatást engedélyezhet.

(3) A külön jogszabályban meghatározott veszélyhelyzet és katasztrófaelhárítás esetén honvédelmi jellegű feladatokhoz szükséges állami alapadatokat a veszélyhelyzet és katasztrófaelhárítást irányító szervezet díjmentesen igényelheti az adatszolgáltatótól.

4 EGYES TÉRKÉPÉSZETI ALAPANYAGOK FELHASZNÁLÁSÁNAK SZABÁLYAI

Alapesetben valamennyi térképkészítési alapanyag felhasználásához a szerző írásbeli engedélyre van szükség. Itt most az egyes alapanyagok speciális tudnivalói kerülnek ismertetésre.

4.1 Szintvonalak

A szintvonalak házilag előállításuk gyakorlatilag lehetetlen, így a szintvonalak eredetével minden esetben el kell tudni számolni. A jogsértés bizonyítása nagyon egyszerű, mert egy laikus is meg tudja különböztetni a szabadon felhasználható SRTM szintvonalakat az engedélyköteles szintvonalaktól (állami alaptérkép szintvonalai, lézerszkennelt szintvonalak).

4.1.1 Állami alaptérkép vagy ortofotó szintvonalai

Felhasználásuk a 63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet szabályai szerint lehetséges (FÖMI szerződés, adatfelhasználási díj megfizetése).

Itt érdemes megjegyezni, hogy adatfelhasználási díj szempontjából nincs különbség a között, hogy állami topográfiai térképet, szintvonalakat is tartalmazó állami ortofotót, vagy régebbi tájfutó térkép állami alapadatokat tartalmazó szintvonalait használjuk (bár az alapanyagok beszerzésének adatszolgáltatási díja eltérő).

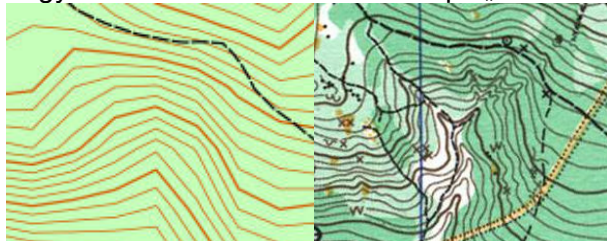
Szakmai szempontból azonban mindenképpen egy friss ortofotó szintvonalainak használata ajánlott, mert ez a legmegbízhatóbb minőségű. Az általában régebbi eredetű topográfiai térképek vagy régi tájfutó térképek szintvonalai jelentős pontatlanságokat vagy torzításokat tartalmazhatnak.

4.1.2 Lézerszkennelt szintvonalak

Az általános szabály szerint használhatók fel (szerző írásbeli engedélye alapján).

4.1.3 SRTM szintvonalak

A NASA szabadon felhasználhatóvá tette az űrrepülőgépre helyezett radarral készült SRTM (Shuttle Radar Topography Mission) felmérés adatait. Ezek magassági felbontása kb. 30 méter. Az ingyenesen hozzáférhető on-line térképek (pl. turistautak.hu, OpenMaps.eu) tipikusan ezt használják. Tájfutó térképek készítéséhez a magassági felbontása nem igazán megfelelő, de azért nem túl markáns domborzat esetén szóba jöhet a kezdőknek, illetve laikus közönségnek szánt, egyszerűsített, ingyenesen elérhető tájfutó térképek létrehozásához (pl. állandó pontos edzőpályák térképei). Az 5 méteres alapszintközű szintvonalak interpolálva legenerálhatók az srtm2osm szoftver segítségével. Az alábbi képeken látható az ugyanarról a tereprészletről készült 5 méteres alapszintközre generált SRTM szintvonalak (balra), és a megszokott, állami topográfiai térkép alapú szintvonalak (jobbra) közötti minőségi különbség. (Vadaskert hegyoldala az 1990. évi Postás Kupa „Háromshatár-hegy Szép-völgy” térképén)

4.2 Alaptérképek

Az alaptérképek jogtalan felhasználásának bizonyítása már nehezebb, de azért lehetséges (pl. a Budai hegység régebbi tájfutó térképeinél az alaptérkép torzítása miatt az úthálózat nagyon torz a GPS felméréssel készített úthálózathoz képest, így a torzítások elemzésével egy szakértő meg tudja állapítani, hogy melyik alaptérképről származik az úthálózat.)

4.2.1 Állami alaptérképek (Földmérési [kataszteri] alaptérkép, Topográfiai térkép)

Felhasználásuk a 63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet szabályai szerint lehetséges (FÖMI szerződés, adatfelhasználási díj megfizetése).

4.2.2 Egyéb (pl. önkormányzati vagy közmű) térképek és térinformatikai adatbázisok

Ezek a térképek különösen a sprintversenyek térképeinek készítésekor hasznosak, mivel több információ van rajtuk, mint a kataszteri térképeken. Az ilyen térképek vagy térinformatikai adatbázisok esetében mindig célszerű megérdeklődni, hogy állami alapadatok felhasználásával készültek-e, mert ez befolyásolja a felhasználás engedélyezésének módját. A térkép szerzőjének írásos engedélyén kívül állami alapadat tartalom esetén külön FÖMI szerződés is kell a felhasználásukhoz, mivel a térkép szerzője nem jogosult az állami alapadat tartalomra vonatkozó engedélyét másoknak továbbadni, azt csak közvetlenül a FÖMI-től lehet igényelni.

4.2.3 Open Street Map (OSM)

A közösségi készítésű térkép ún. Creative Commons CC BY-SA 2.0 (Nevezd meg, Így add tovább) licenz keretében használható fel. Az OSM térkép felhasználásával szabadon készíthetők térképek OSM licenz alatt publikálva "© OpenStreetMap közreműködői, CC BY-SA" szöveg feltüntetésével.

Ez praktikus azt jelenti, hogy csak abban az esetben használható fel tájfutó térképek alaptérképeként, ha a tájfutó tematika objektumai is az OSM adatbázisába kerülnek feltöltésre, és a kiadó betartja az OSM licenz feltételeit. Fontos megjegyezni, hogy az OSM bázisú térképek pénzért történő árusítása megengedett (pl. a nyomtatási költségek fedezésére.)

Ezt az alaptérképet használja az Open Orienteering Map kezdeményezés (<http://oobrien.com/oom/>).

4.2.4 TUHU (Turistautak.hu)

Ez a közösségi szerkesztésű térkép az önkéntesek által GPS készülékkel többszörösen felmért és kiátlagolt, jó minőségű erdei úthálózat miatt lenne nagyon értékes alapanyag a tájfutó térképek készítői számára. Felhasználása (utak track-jeinek átvétele vagy átrajzolása) azonban csak a szerkesztők (Magyar Geocaching Közhasznú Egyesület) írásos engedélyével megengedett. Hasznos lenne, ha az MTF Sz keret-megállapodást tudna kötni a TUHU szerkesztőivel az úthálózat felhasználásáról tájfutó térképekhez. Jelenleg külön engedély hiányában legfeljebb az alaptérkép úthálózatának, illetve a saját felmérésű úthálózat hibáinak és torzításainak ellenőrzésére szabad felhasználni viszonyítási alapként.

4.2.5 Google map, Bing map

Csak a jogtulajdonos írásos engedélyével használhatók fel.

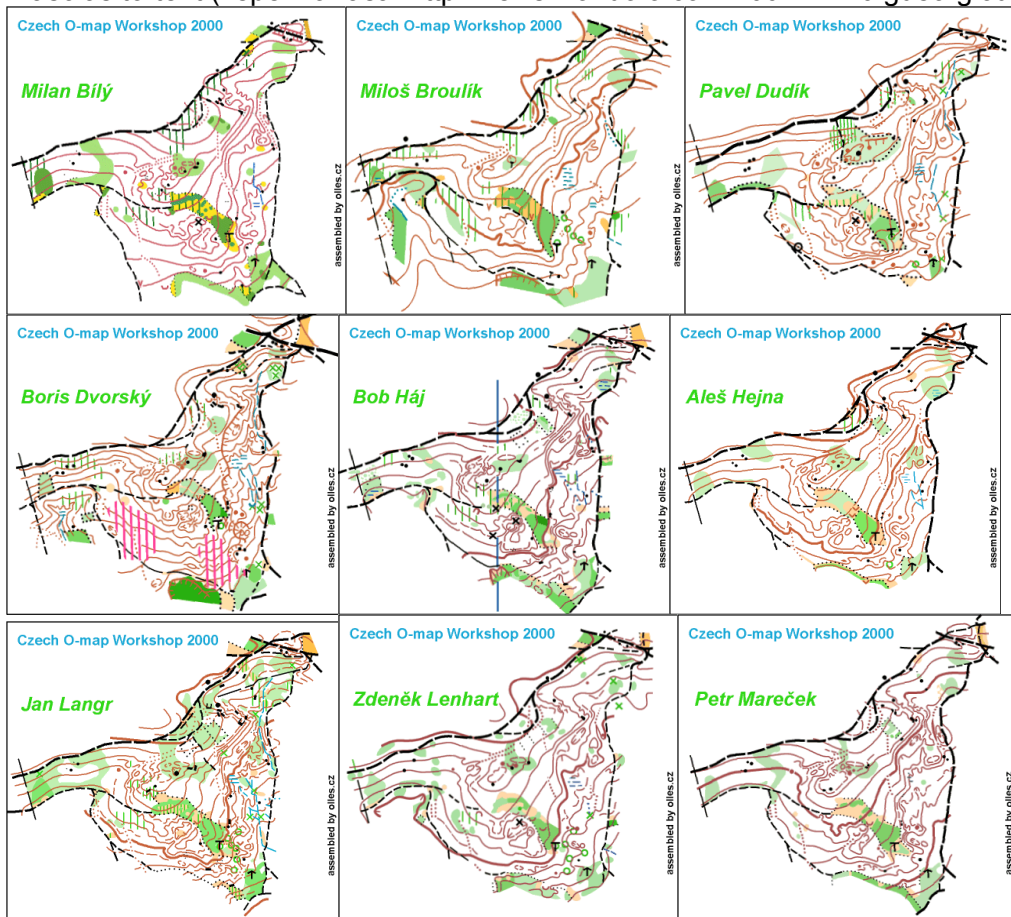
4.3 Korábbi tájfutó térképek felhasználása

Korábbi tájfutó térképek csak a szerző(k) írásbeli engedélye esetén használhatók fel alaptérképként.

Ez nem azt jelenti, hogy nem szabad olyan területről térképet készíteni, ahol már korábban készült tájfutó térkép. Mindössze arról van szó, hogy a régi térkép szerzőjének engedélye hiányában a topográfiai alaptérképtől kezdve újra el kell végezni a térkép felmérését. A térkép szerzőjének írásos engedélyén kívül állami alapadat tartalom (pl. szintvonalak) esetén külön FÖMI szerződés is kell a felhasználáshoz, mivel a térkép szerzője nem jogosult az állami alapadat tartalomra vonatkozó engedélyét másoknak továbbadni, azt csak közvetlenül a FÖMI-től lehet igényelni.

A jogszerűtlen másolás bizonyítása az ismert hibák, illetve a régi helyesbítő stílusa átvételének bemutatásával lehetséges. Ez utóbbinál érdemes megjegyezni, hogy különösen a növényzet (terepfedettség, futhatóság, jellegfák) és a finom domborzati elemek ábrázolómódja egyénfüggő.

Az alábbi ábrákon megfigyelhető, hogy az azonos területet azonos időszakban egymástól függetlenül helyesbítők térképei között általában milyen eltérések fordulnak elő. Ha két térképrészlet a lent láthatónál jobban hasonlít egymásra, akkor ott nagy valószínűséggel másolás történt (képek forrása: <http://news.worldof.com/2007/12/10/gueorgious-story-part-ii/>).

4.4 Légifotók

A légifotók felhasználása tájútó térképek esetén nehezen bizonyítható (leszámítva azt az esetet, ha a térkép készítésének időpontjában már változások voltak a terepen a légifotó készítése óta, de a térkép mégis a légifotó szerinti állapotot mutatja). Ennek ellenére érdemes tisztázni ezek felhasználásának szabályait is.

Google earth

Csak a jogtulajdonos írásos engedélyével használható fel.

Bing légifotó

Alapesetben csak a jogtulajdonos írásos engedélyével használhatók fel. Azonban az Open Street Map (OSM) alapú térképek készítéséhez fel szabad használni, mert az OSM közösség keretmegállapodást kötött a Bing légifotók jogtulajdonosával (Microsoft).

Állami légi fotó (ortofotó)

A légi felvételek közül ez a legjobban használható, mivel a szintvonalak kiértékelése érdekében kora tavasszal, lombozat nélküli állapotban készül, és általában viszonylag új (max. 5 éves). Az adatfelhasználási díj azonos az állami alaptérképnél leírtakkal. Az adatszolgáltatási díjait a 63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet 1.sz. melléklet 5. táblázata tartalmazza:

5. Légi- és űrfelvételek, távérzékelte adatok szolgáltatásának adatszolgáltatási díja, valamint a mérőkamarás fényképezéssel kapcsolatos hatósági eljárás díjai

Tétel-szám	A szolgáltatás megnevezése	Egység	Díjtétel (Ft)
51-1.	Mérőkamarával készített fekete-fehér légi fénykép, ha a felvétel az adatszolgáltatást megelőző öt éven belül készült	db	3 900
51-2.	Ugyanaz mint 51-1., ha a felvétel az adatszolgáltatást megelőző öt évnél korábban készült	db	2000

5 SZERZŐ TEENDŐI ÉS LEHETŐSÉGEI JOGSÉRTÉS ÉSZLELÉSEKOR

A térkép jogtalan felhasználásának észlelésekor a jogtulajdonosnak az alábbi lehetőségei vannak. Érdemes a leírt sorrendben alkalmazni őket.

- Jogsértő felhasználó megkeresése és tárgyalás kezdeményezése a jogsértés megszüntetéséről, illetve a kártérítésről
- Bejelentés az MTF Sz Fegyelmi és Térképbizottságai számára, kérve az MTF Sz hatáskörében alkalmazható szankciók meghozatalát.
- Bíróságon polgári per keretében a jogsértés megszüntetésének és kártérítés megfizetésének kezdeményezése. (Amennyiben a panaszos fél térképe is részben jogszerűtlenül felhasznált alapanyagok segítségével készült, akkor nem javasolt a pereskedés, mert előfordulhat, hogy „visszanyal a fagyit”.)

6 SZABAD FELHASZNÁLÁS ESETEI TÁJFUTÓ TÉRKÉPEK ESETÉN

A szabad felhasználás általános szabálya, hogy a felhasználónak áttételesen sem jelenthet jövedelemszerzést, és a szerző jogos érdekeit nem sértheti. A tájfutó térképek esetén nagyjából az alábbi, korántsem teljes iránymutatás alkalmazható.

Szabad felhasználásba egyértelműen beletartozó tevékenységek:

- Térkép kis részletének publikálása a forrás megjelölésével (pl. terep jellegének bemutatása, néhány átmenetet érintő útvonalelemzés publikálása, stb.),
- Tantervnek vagy képzési követelményeknek megfelelő iskolai oktatás keretében történő felhasználás. (Az már nem biztos, hogy belefér ebbe, ha egy külsős személy népszerűsítő versenyt rendez az iskola környékén a tanulók számára.)
- Saját célra történő másolás vagy digitalizálás (ha semmilyen formában nem kerül publikálásra).

Szabad felhasználáson egyértelműen kívül eső tevékenységek:

- Meghirdetett, részvételi díjas esemény (verseny, edzőtábor, téli edzés, stb.) a szerző engedélye nélkül másolt térképen,
- Teljes, pálya felülnyomással nem rendelkező térkép publikálása olyan minőségben, hogy abból jó minőségű nyomat készíthető (kb. 300dpi vagy nagyobb felbontás),
- Térkép objektumainak engedély nélküli felhasználása másik térkép készítéséhez.

Szabad felhasználás szempontjából kérdéses tevékenységek:

- Teljes, pálya felülnyomással rendelkező térkép publikálása (pl. Route gadget),
- Szakosztályon belüli versenyzők részére tartott, nyilvánosan meg nem hirdetett edzés másolt térképen (Elegánsabb és teljesen szabályos megoldás megvásárolni néhány térképet, és laminálva felhasználni az edzéseken. Az alkoholos filccel berajzolt pálya lemosható, és a térkép a következő edzésen újra felhasználható.),
- Teljes, pálya felülnyomással nem rendelkező térkép publikálása alacsony felbontással (max. 150-200 DPI), pl. on-line térkép adatbázisban a térkép által lefedett terület szemléltetésére.
- On-line térkép archívum teljes, pálya felülnyomással nem rendelkező térképek publikálásával, de azokat nagy felületű vízjellel ellátva. (A jogszabályokat szó szerint értelmezve ehhez is a szerző engedélye szükséges, de az MTF Sz térképkiadási szabályzata pl. új kiadású térképek esetén a K szám kiadásának feltételeként előírhatná az ilyen formában történő publikálás lehetőségét.)

7 AJÁNLÁSOK TÁJFUTÓ TÉRKÉPEK KÉSZÍTŐI ÉS KIADÓI SZÁMÁRA

A szerzői jogi viták megelőzése érdekében tájfutó térképek készítése és kiadása esetén az alábbi ajánlásokat célszerű megfontolni.

- Állami alaptérkép és szintvonalak felhasználása esetén maradéktalanul be kell tartani a 63/1999. (VII. 21.) FVM-HM-PM együttes rendelet előírásait. (Ez nemcsak ajánlás, hanem törvényi kötelezettség.)
- Amennyiben a szerző(k) és a kiadó eltérő személy, akkor írásos felhasználói szerződés szükséges.
 - A szerződésben a szokásos kiadói jogok (többszörözés, forgalmazás) mellett legyen külön kikötés a térkép későbbi átdolgozásának engedélyezésére. Ez esetben a kiadó jogosult lesz arra, hogy az adott térképet felhasználva, azt később másokkal újrarahelyesbíttesse.
 - A szerződésben legyen ún. jogszavatossági záradék, ahol a szerző(k) kijelenti(k), hogy a térkép a szerzői jog szabályainak betartásával készült, és ezért teljes felelősséget vállal(nak).
 - Célszerű a szerződésben tisztázni, hogy az állami alaptérkép használatának engedélyezése, és az adatfelhasználási díj befizetése melyik fél dolga. (Mivel az adatfelhasználási díjat kiadásonként kell megfizetni, és az elsődleges felelősség is a kiadót terheli, így célszerű, ha ezeket maga a kiadó intézi.)
- A térképen legyenek feltüntetve a szerzői jogi (Copyright) információk akkor is, ha ez nem kötelező.
- Nagyközönségnek ingyenesen elérhető publikálásra szánt térképek (pl. állandó pontos edzőpályák térképei) esetén erősen javasolt a szabadon felhasználható SRTM szintvonalak használata az állami alaptérkép szintvonalainak szerzői jogi kötöttségei miatt. Ebben az esetben a finomabb domborzati elemeket szintvonalak helyett egyéb térképjelekkel (pl. letörés, metsződés, horhos) lehet ábrázolni.